



בנשיאות מורנו הרב **חיים רבי שליט"א**

דעת זקנים

עלון שבועי להגדלת ורוממות התורה ולומדיה והחדרת השקפה טהורה ואמתית לכל אחד מישראל

גיליון מס': 342 פרשת: בראשית שב"ק כ"ט תשרי תשפ"א (17 באוקטובר 2020 למניין)



כניסה יציאה ר"ת
7:19 6:42 5:47 תל-אביב
7:22 6:41 *5:30 ירושלים
7:17 6:41 5:35 חיפה
7:20 6:43 5:48 באר שבע
*פני שבת נקבלה כי היא מקור הברכה
*לנוהגים 40 דקות: 5:10

המשא המרכזי

מורנו הרב שליט"א

דף שבועי של מוסר השכל

ב', להתקדם קדימה ולקיים תמיד רצון ה' יתברך.

וזה הפשט במושג "זוהמת הנחש", שגרמה מיתה בעולם על ידי שהסית את חוה לאכול מעץ הדעת (עיין רמב"ן בפרשה). כי הנחש הוא סמל של מדע הגיון ופילוסופיה, והיהדות היא סמל של תמימות וצניעות בבחינת תמים תהיה. הנחש קלקל את חוה על ידי שלימד אותה לשאול שאלות, ועל ידי שהוציא ממנה את התמימות והאמונה הפשוטה בה' יתברך! וזה למעשה התשובה שהייתה חוה צריכה לומר לנחש: **כך ציוה ה' יתברך!** ולא שואלים שאלות ולא כלום. התמימות זה התירוץ הטוב והתשובה החזקה ביותר לקיים מצוות ה' יתברך, רצון ה' יתברך באהבה.

החזיון המיוחד בהוצאת דף קשר כל שבוע על הפרשה, הנקרא **גיליון שבועי**, עלון שבועי, כאשר זוכים להבין ולשמוע ולהתחזק מידי שבוע בשבוע בהנהגה מעשית המתאימים ממש למצבינו החומרי והרוחני היום בשנת ה'תשפ"א, זה דבר גדול מאוד! וזה בעצם מה שלומדים מהפרשה כל שבוע, **במשך אלפי שנה**. ילד בגן מבין מהפסוק בראשית כפי שכלו, וכן אברך בבית המדרש עם המפרשים, וכן סבא תורני מתחזק מהפסוקים במוסר השכל ויראת שמים כפי שכלו, וכן סבא רבא מוסיף לחדש ולהתעמק ולהתעלות ברוחניות, וכן גדולי ישראל שליט"א שנה בשנה מרגישים עלייה רוחנית לפי דרגם מפרשת השבוע, ויש כאן זכות הרבים גדול מאד, לחזק ולהתחזק בבחינת דברי תורה צריכים חזוק, (ברכות לב). ופרש רש"י להתחזק **תמיד בכל כוחו**, שלא יהיה בבחינת דרוש דרש והנה שורף חס ושלום. לא דברי קבלה, ולא סתרי תורה, אלא מוסר! להתחזק תמיד ולהיות חסיד אמיתי על פי מקורות מהתורה וחז"ל הקדושים (עיין ב"ק ל).

ויה"ר שנזכה להתחיל **בסימנא טבא** את השנה החדשה עם חזוקים של מוסר ויראת שמים, והיתה לה' המלוכה אמן ואמן. שבת שלום.

בבחינת **"פלאות עדותיך"** (תהלים קט), ופרש רש"י מכוסים ונפלאים. ע"ש. **העולם נעלם מהשכל** (עיין קידושין עא).

ובעומק יותר, לא תמיד התשובה מתאימה לשאלה, והתירוץ לקושיא, כי יש חוסר הבנה תמידי, הגורם להרבות בשאלות וקושיות ותמיהות, וזה טבעי ונכון להשגות ולבעיות בין בני אדם, אבל אצל ה' יתברך, הגדול הגבור והנורא, שברא עולם נפלא כזה, וכתוב בפסוק (תהלים פ"ד קמז) **"גְדוֹל אֲדוֹנֵינוּ וְרַב כֹּחַ לְתַבְּנוֹתוֹ אֵין מִסְפָּר"** אז השבח והכבוד של ה' יתברך, שסומכים עליו בעיניים עצומות, בשמחה ובאהבה אין שאלות, ולא רוצים תשובות. והמחשבה הנכונה ביותר היא: השם גדול ואני קטן, ולא מבין, ולא יכול להבין, ולא רוצה להבין, וזה התשובה המצויינת לעשות מהשאלה תשובה, כעין **סוד צבאי**, סוד שמיימי.

ובזה מובן הפסוק בהמשך הפרשה, על מה ולמה ציוה ה' יתברך את אדם הראשון **"ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו כי ביום אכלך ממנו מות תמות"** הרי בוודאי יש עצות גדולות לה' יתברך כיצד ניתן לעשות שאדם הראשון לא יאכל, ולא יהיה תקלות על ידי הנחש ולא כלום! אבל מהפסוק רואים ולומדים שהיה כאן רצון ה' יתברך באופן מיוחד שיהיה על דעתו הגלויה של אדם הראשון לא לאכול מעץ הדעת, שיהיה רואה ושומע ומבין ויודע את מקומו של העץ ומקבל ציווי מה' יתברך לא לאכול, ומה העניין בזה?

אלא ללמד אותנו יסוד גדול בעולם הזה לכל אחד ואחד, לדעת תמיד שיש דברים בעולם הזה שאסור לנו לעשות. כלומר התיקון שלנו בעולם הזה לדעת שיש **גבולות, ויש מעצורים, ויש דברים** שאסור לנו, ויש מצוות שהם חוקים בתורה, ודורשים מאתנו לשמור ולעשות ולקיים **ולא לבקש להבין כלום!** וזה התיקון הגדול שלנו בעולם הזה, וזה כבוד גדול לה' יתברך שלא מבינים, ומקיימים באהבה. והיסוד הגדול של אמונה - יש בורא לעולם, ומאמינים בשלמות ולא שואלים ולא רוצים להבין, בבחינת אות

הפסוק הראשון בפרשת השבוע פרשת בראשית, שהוא בעצם הפסוק הראשון בתורה הוא: **"בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹקִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ"**. ובמדרש רבה (פרשה א אות יד) מבואר, למה נברא העולם על ידי אות ב' ולא אות א' שהיא האות הראשונה? ללמד אותנו, שכמו האות ב' שהיא שתומה מכל הצדדים, למטה ולמעלה, ופתוח רק קדימה, כך **אסור לשאול** מה היה קודם הבריאה, אלא להאמין באמונה שלימה ולהתקדם הלאה על פי התורה ולקיים תרי"ג מצוות בשמחה. וגם אות ב' זה לשון ברכה. וגם אות ב', רמז לכולנו **שיש שני עולמות**, עולם הזה ועולם הבא. ע"ש.

ולמדנו כאן דבר נפלא! זכינו וקיבלנו את התורה, ואנחנו רוצים לחיות על פי התורה ולעשות מצוות ומעשים טובים, מה הדרך להצליח? להסתכל תמיד קדימה, והעיקר **לא לשאול שאלות!** שאלות זה קשור לשכל, למדע, להגיון, לטבע, למציאות, ואין לנו אפשרות כלל ועיקר להבין תשובות על קודם בריאת העולם.

ולמה באמת אי אפשר לקבל תשובות? - כמה טעמים וביאורים לכך:

ראשית, האדם נברא לאחר בריאת העולם, ואין לנו את הכלים ואת הכוחות ואת האפשרות להבין מה היה קודם הבריאה. כמו אדם סגי נהור-עירור מלידה, שלא יכול להבחין ולהבין בין צבע שחור לבין אדום וירוק. כמו שעובר קטן בבטן אמו לא מבין ולא יכול להבין, שיש עולם גדול ונחמד, ושמש וירח וכוכבים, כי נראה לו שהכל מסתיים כך, וזהו. כך האדם בעולם הזה, שנברא בחומריות וגשמיות של כדור הארץ, הוא מוגבל ומצומצם ובקושי רב יודעים קצת בעולם הזה, וכיצד יוכלו לדעת על קודם הבריאה, כאשר אין לנו את הכלים לכך.

ועוד, זה כבוד של ה' יתברך מלך העולם, אשר יצר את האדם בחכמה ואת העולם הנפלא המסודר והמתוכנן להפליא, אז כמובן שאי אפשר להבין. אבל גם אין צורך להבין, וניתן לסמוך על ה' יתברך, על מלך העולם, הגבור והנורא, בעיניים עצומות,

שלום וברכה, מורי ורבותי!

ושוב אנו נפגשים על הדברים הבוערים באמת, ומה בוער יותר מאשר בית יהודי, ואת הקשר אותו יצר בורא העולם בין הבעל לבין האשה?

ובמה דברים אמורים?

כל אחד מאתנו יודע ומבין שאין כל קשר בין מהותו של הגבר למהותה של האשה.

הגבר בנוי מכלים שכליים יותר בעוד האשה בנויה מרגש כמעט לחלוטין. ברכישת רכב יתעניין הגבר בגובה המהירות אליו יוכל להגיע ובצריכת הדלק, בעוד האשה תתרשם מיופי העיצוב ומטיב הריפוד.

מאידך, אין כמו האשה בשימת לב לפרטים קטנים, כך שבעוד הבעל יחפוץ בדירה רחבת ידיים, תהיה זו דוקא האשה שתשים לב למרצפות העקומות עד כדי סכנת נפילה ולנזילות אותן סופחת הדירה.

בשיחה עם ידיד 'גדול' בשם הרב ישי ליפשיץ שליט"א, שמעתי את הממצא הבא: אחד ההבדלים הגדולים בין גבר לאשה, הוא ההסתכלות על כל מאורע אותו הם עוברים בחיים.

הגבר מנתק את עצמו מהאירוע, מסתכל עליו מלמעלה, ומנסה להבין ולקבל החלטה מה הוא הצעד הבא אותו נכון לעשות. האשה, לעומת זאת, רואה את עצמה בתוך המאורע, כשחבלי האירוע מקיפים אותה, ומתוך אותו מבט היא מנסה למצוא את הפתרון ואת הצעדים הנכונים אותם יש לבצע.

במקרים המוכרים לכולנו, מאזעקה המבשרת על פתיחת מלחמה ועד חדירה בלתי מורשית של הולך על שש (מקק בלעייז) לחלל הדירה, יהיה זה הבעל שיקבל החלטה על ירידה למקלט או מלחמת חורמה עם מטאטא בשרץ, בעוד האשה 'תזמר' צווחות אימים.

[בסוגריים: אין מה להיפגע מהשוואה זו, לדברי 'מומחים' אשה שאינה חוששת משרצים בכל גודל, צריכה טיפול פסיכולוגי דחוף...]. מאידך, בזמן משבר בו יאבד הגבר תקווה, יראה את עולמו קורס ברגע ואף ישקול את החמורים שבמעשים, תהיה זו דווקא האשה שתזיל דמעות אולם מיד לאחר מכן תתעשת ותפתח דף חדש מלא אמונה ותקווה.

בעבר שוחחנו על הצורך הגדול במציאותם של השניים בכלל ובבית אחד בפרט.

לדוגמא: בית לא היה 'מתוקתק' לפרטי פרטים אלמלא מציאותה של האשה החשה 'בתוך' המציאות. גבר כשלעצמו היה רואה את הכלים הבלתי מודחים ואת הררי הכביסה המלוכלכת כמשהו שממש חבל על הזמן להתעסק עימו. האשה לעומתה מצליחה 'לשחות' בתוך ים המטלות הזה, ולהפוך אותו אחרי הכל לבית מסודר ומאורגן להפליא.

ודוגמא נוספת: ילד לו היה נולד לזוג אבות', לא היה מקבל לעולם את מנות הרגש הגדולות להן הוא זקוק כל כך בגיל ההתפתחות. באותה מידה, לו היה שוהה ליד שני אבות חמורי סבר לא היה לעולם לומד שאסור לרוץ אחר כדור המתגלגל לכביש. הוא היה שומע מהם פעם ופעמיים הגדרות די ברורות לכך, ואולי אפילו בטונים גבוהים, אולם לעולם לא היה מקבל את הדברים בצורה בה ילד אמור לקבלם.

לעומת זאת, אמא החשה בתוך המציאות, ורואה את עצמה בגובהו של הילד ממש בשעה זו, תדע להסביר לילד עד כמה גדול יכול להיות האסון מריצה אחרי כדור לכביש. היא תספר לו על רכב גדול שיכול להגיע, ואפילו על יוסי שפעם רץ אחרי כדור, ורכב גדול שהגיע מפאתי הרחוב מחץ את רגלו, ויוסי היה אמור לעבור סדרת טיפולים וניתוחים כואבים במיוחד, מה שוודאי יגרום לקטנצייק לפחד מהכביש כפי שבאמת יש לפחד ממנו.

הקשר בין הבעל והאשה בנוי דוקא מתוך אותו שוני, כעין שני חלקי פזל המשלימים האחד את השני. בין היתר, האשה מעוניינת וזקוקה

למישהו שיעמוד לצידה וישכיל לנווט את הספינה במבט חיצוני, בדיוק כמו שהגבר זקוק לאשה שתשים לב גם לפרטים הקטנים.

בפרשתנו מופיע הפסוק הבא: "על כן יעזב איש את אביו ואת אמו וידבק באשתו והיו לבשר אחד" (בראשית ב, כד). פסוק זה מופיע לאחר סדרת הפסוקים בהם מתארת לנו התורה את יצירתה של האשה "ויפל ה' אלקים תרדמה על האדם ויישן, ויקח אחת מצלעותיו, ויסגר בשר תחתנה: ויבן ה' אלקים את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה, ויבאה אל האדם: ויאמר האדם זאת הפעם עצם מעצמי ובשר מבשרי, לזאת יקרא אשה, כי מאיש לקחה זאת" (שם, כא-כג).

בצעירותי הסברתי זאת, כאשר לאחר מכן שמעתי שחידש זאת הגאון מוילנא זיע"א, אולם בהיות ואיני יודע את מקורו לא אציין זאת כרגע. [אשמח ואודה לכל מי שיוכל להפנות אותי למקור]. וביאור הדברים הוא כדלהלן:

השוני המהותי כל כך בין האיש לבין האשה היה אמור להפריע לחיבור ביניהם ולהפכו עד כדי בלתי אפשרי ממש. ומשום כך, יצר הקדוש ברוך הוא את האשה מגופו של הגבר, ולא כיצירה עצמאית כיצירת האדם ושאר בעלי החיים, וזאת משום שרק לאחר שתהיה אותה יצירה "הפוכה" עצם מעצמי של האדם, ניתן יהיה לשוב ולחברם כאחד.

על פי תורת הסוד, אותה יצירה של אשה מגופו של גבר נכונה ומתמשת בכל דור ודור, ביצירת נפשה של האשה מנפשו של מי שאמור להיות בעלה. החיבור בין בעל ואשה בימינו אינו חיבור חדש, אלא חיבור מחודש. כלומר, אותה נשמה שהתפצלה לשתיים הולכת ומתאחדת יחד בבואם בברית הנישואין.

בזה ניתן להסביר בדרך צחות את הפסוק אותו הבאנו לעיל "על כן יעזב איש את אביו ואת אמו וידבק באשתו והיו לבשר אחד", כי הרי לעולם חיבור של שני בני זוג לא יכול להופכם לבשר אחד, וידועים דברי הגמרא ביבמות ובכתובות שמכאן נלמד שקידושין של איסור אינם קידושין, והיינו משום שרק לאחר לידת הילד נקראים בני הזוג בשר אחד, כי הרי עצם מעצמי ובשר מבשרם הוא אותו ולד הנולד מהם. ומכאן נלמד שקידושין שאסורים בהבאת ילדים לעולם, כגון ממזרות ודומיהם, אינם חלים מעיקרם.

ועל פי האמור, ניתן לשוב ולבאר זאת ביתר עומק, והוא שכאשר הבעל בא לעולם לא היתה נשמתו שלימה, כי הרי החלק החסר בו הוא החלק של רעייתו, ולעומת זאת כאשר מגיעה הרעייה והוא נושא אותה לאשה, אז "והיו לבשר אחד", כלומר חוזרים חלקי הנפש ומתאחדים כבשעת בריאתם האמתית.

הבהרה זו אמורה לחזק כל אדם, ובעיקר בעתות משבר. אותה אשה אשר זכית ונשאת היא האשה אשר נוצרה מחלק נשמתך, וההתאמה ביניכם היא ההתאמה המלאה ביותר. כך גם הבעל העומד לצידך, הוא המתאים ביותר. ולא כדרכו של היצר שתמיד ידע להשלות את האדם בכך שדווקא בת זוגו אינה מתאימה לו, בעוד ש"אם אחרת יקח לוי" יזכה לחיים טובים ומאושרים יותר.

היצר במהותו מעניק לאדם תמיד את התחושה הנכזבת של "הדשא של השני ירוק יותר", כך הוא מצליח להסיט את האדם מהנצחון במלחמה לכיוון של "שדה הקרב הזה אינו הגון"...

תפקידנו והצלחתנו, לאחר הכרה בכוח של ריבון העולמים מזווג הזיווגים, ולאחר הבנה שבן הזוג שנבחר להיות בעל הברית שלנו, הוא המתאים ביותר לכך, ואת מהמורות החיים וניסיונות היצר יש לנצח "ביחד".

כך זוכים לאהבה ואחוה שלום ורעות, וכך זוכים לדור ישרים מבורך. **ברוכים תהיו!**

הדלקת נרות שבת בברכה למתארחת

שאלה: כאשר כלה וחמותה נמצאות באותו בית בשבת קודש, או כאשר יש כמה משפחות בבית אחד, מי תדליק נרות שבת? וכן יולדת בבית החולים, האם תדליק או שפטורה לגמרי?

תשובה: לעניות דעתי **פטורה לגמרי**, שהרי פעם לא היה חשמל, וכשנרות השבת היו דולקים בסלון בסעודת השבת, לא היה אור כלל בחדרים, ולכן יש מקום לכלה החשובה שתברך בחדר בו היא ישנה עם בני המשפחה. אולם כיום כאשר יש חשמל, והוא מאיר קצת גם לחדר, כיצד הכלה החשובה תברך?

וכן בישיבות הקדושות שיש אור לחדרים מהחשמל שבמזדרון, כיצד יברכו? ועוד, שבוקע הרבה אור לחדרים מרשות הרבים, וממילא נרות שבת מיותרים.

תדע, שאפילו בעלת הבית כשרוצה לברך על נרות שבת קודש, המליץ מרן רבנו זיע"א לכבות את כל החשמל שבבית, משום שאי אפשר לברך על תוספת אורה, כידוע.

וכן בבית החולים, הרי תמיד יש קצת אור בחדרים, משום שמגיע אור מהכניסה הראשית, ואין צורך בנרות השבת להצילו שלא יכשל בדברים, ושלא ישב בחושך (עי' שבת כג-כה: ורש"י שם). וחשש נוסף, שלא לגרום לאחות לכבות את הנרות, וגם בחדר האוכל יש מלא אורה, ואין צורך להדליק (ועי' חזו"ע שבת ח"א ע"א קצד ועמ' רטו). ולא חסר ברכות שניתן להרויח על ידי ברכות הנהנין, באהבה גדולה.

בסיכום: בכל בית ובית אשה אחת מדליקה ומברכת ושאר המשפחות פטורות. ואם רוצות להדליק בשביל ההרגשה הטובה, ידליקו קרוב למברכת בלי ברכה, ושולם על ישראל.

ואף המתירים לברך, כוונתם **שיכולה לברך**, אך לא שחייבת לברך. ולמעשה לא תברך כלל ועיקר, וכאמור.

שמיעת הבדלה קודם זמן רבנו תם

שאלה: אם אני שומעת הבדלה בבית הכנסת קודם זמן רבנו תם, ואני רוצה להוציא את השבת בזמן רבנו תם, האם אני יכולה לצאת ידי חובה בהבדלה זו?

תשובה: בודאי, משום שלמעשה מותר לשמוע הבדלה ולצאת בה ידי חובה, גם כאשר ההבדלה היא קודם זמן רבנו תם. אלא שיש חסידות לעשות הבדלה לאחר זמן רבנו תם, אך למעשה גם לפני כן אפשר לצאת ידי חובת הבדלה, וזה מצוין. וכן לברך על הבשמים, וליהנות בברכת "בורא מאורי האש" לפני זמן רבנו תם, אין בזה בעיה, ומותר.

לשמוע את חזרת השליח ציבור, ולכוין ולענות "ברוך הוא וברוך שמו" ו"אמן". ואסור להתעסק אפילו בדברי תורה בעת חזרת השליח ציבור (ועי' כה"ח סי' קכד סי"ק טז). ועוד, שכאשר שומעים הציבור היטב את כל חזרת השליח ציבור מלה במלה, הרי זה משלים להם את החיוב של מאה ברכות בכל יום (עי' משני"ב סי' מו סי"ק יד). ובפרט לעמי הארץ שאינם יודעים לקרוא, ויוצאים ידי חובתם על ידי חזרת השליח ציבור (עי' משני"ב סי' קכד סי"א), שצריך להתפלל את החזרה במתינות.

ויש כאן גם חילול ה', שהציבור לומדים ממנו למהר בתפלה, ולא להתעכב ולדקדק, ולדבר בלשון תחנונים. והתפקיד שלנו הוא לעשות תמיד מצוות, כדי שיהיה שם שמים מתקדש על ידינו (יומא פו.).

ומרן הבית יוסף (סי' קכד) כתב בשם הרד"א, שבתפלה אחת מרויח **פי שלוש**. שהרי בתפלת הלחש ישנם תשע עשרה ברכות, והשומע מהשליח ציבור נחשב לו עוד תשע עשרה ברכות, והעונה אמן על כל ברכה וברכה, מרויח עוד תשע עשרה ברכות. נמצא שבתפלה אחת ישנם חמשים ושבע ברכות. ועוד הוסיף שם בשם הגאונים, שחייבים הציבור לשתוק ולשמוע כל ברכה וברכה מפי החזן, ואחר כך יענו אמן, ע"ש.

ברכה ננגד אשה הלבושה בבגד הצמוד לגוף

שאלה: מה הדין לברך כנגד אשה הלבושה בגד צמוד לגוף, באופן שכל הגוף מכוסה ואין בה טפח מגולה?

תשובה: אם אסור לה להתלבש כך, ואסור גם להסתכל עליה, ממילא יש בזה דין של ערוה, ואסור לברך כנגדה. וכולה מוקצה מחמת מיאוס של ערוה.

ותדע, שאפילו כנגד תמונה לא צנועה אסור לברך, ואוי לנו ביום הדין. ועל אחת כמה וכמה כנגד אשה הלבושה בבגד צמוד, שהרי זה תועבה ממש (ועי' יבי"א ח"א סי' ז).

בתורה (דברים כח, י) כתוב: "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך וגו'". ובגמרא (ברכות ו.) דרשו אלו תפלין שבראש. ולכאורה יש להקשות מכאן על רבנו האר"י ז"ל, שהרי לדעתו צריך לכסות את התפלין של ראש, ואין יתקיים לדבריו הפסוק "וראו כל עמי הארץ וגו'". והתירוץ הוא, שמכיון שהתפלין בולטות מהציצית, הרי זה נקרא "וראו". שדבר הבולט מהבגד, הרי זה כאילו הוא מגולה.

ומכאן גם ראייה לצניעות האשה, שכאשר הכל צמוד ובולט, הרי זה כמו תועבה, משום שרואים הכל. ולכן חייבת האשה בבגד עליון, כגון שאל או ג'קט, הן וכיוצא בהן, ואין זו חסידות אלא מעיקר הדין.

ולמעשה, בגד צמוד דינו כגוף מגולה, שאסור לברך כנגדו.

אין לוותר על מצות פתיל תכלת

שאלה: אני רוצה להטיל פתיל תכלת בטלית, אך יש הטוענים לי שזה מוציא לעז על הראשונים, ועל רבותינו שלא נהגו בכך. וחלקם אף טוענים לי "תהדר ותחמיר קודם במה שצריך, ורק אחר כך תטיל בטלית פתיל תכלת". מה הרב שליט"א מציע לעשות? האם לוותר על כך?

תשובה: ראשית יש לדעת שהרבה מגדולי ישראל שליט"א לובשים טלית עם פתיל תכלת. ולכן מי שמרגיש בזה דבקות בעבודת ה', ועלייה רוחנית של שלמות במצות ציצית, השקולה כנגד כל המצוות (עי' מנחות מג:), בודאי שיכול לעשות כן.

ואין היתר לזלזל או לומר למי שעושה כן: "תחמיר קודם במה שצריך", שהרי כל אחד מחמיר במה שעוזר לו לעבוד את ה'. פלוני מחמיר במקוה, ואלמוני בתיקון הכללי, והוא מחמיר ומהדר במצות עשה מן התורה של פתיל תכלת.

וזכרנו לפני כעשרים שנה, אמר לי הגה"צ הרב דוד קוק שליט"א, שהגאון רבי יוסף שלום אלישיב זיע"א הסכים ללבוש טלית עם פתיל תכלת בימינו, כאשר בודקים שזה אכן נראה אמיתי לפי כל הסימנים. וגם רבנו הרב נאמן שליט"א לובש טלית עם פתיל תכלת. ואני הקטן עפר ואפר למדתי מהם לעשות כן, וגם אני לובש טלית עם פתיל תכלת.

בסיכום: אין לוותר על מצות פתיל תכלת.

אופן הכריעה ב"מודים דרבנן"

שאלה: כיצד צריך לכרוע ב"מודים דרבנן"? ומה הדין לגבי השליח ציבור?

תשובה: השליח ציבור צריך לכרוע כריעה גמורה כדי תפלת העמידה, אולם לגבי הציבור ישנה מחלוקת בדבר, ולהלכה יש להחמיר ולכרוע כריעה ממש כמו בתפלת העמידה.

הנחת תפלין באמצע תפלת החזרה

שאלה: מה הדין להניח תפלין רבנו תם באמצע תפלת החזרה?

תשובה: אמנם נכון שעדיף לעמוד בחזרה ולענות אמן בקול רם ובכוונה, עם כל זה מי שזמנו דחוק, יניח בחזרה בעדיניות, בצניעות ובשקט. ויש לענות אמן גם בין תפלין של יד לתפלין של ראש, ואשריו ואשרי חלקו.

אמירת חזרת השליח ציבור במהירות

שאלה: ישנו שליח ציבור המתפלל כדת וכדין, אך בחזרת השליח ציבור הוא ממחר מאד כדי לחסוך זמן, מה הדין?

תשובה: אסור למהר בתפלה, וכן גם בחזרת השליח ציבור. ועוד, הרי שמצוה על הציבור